

ȘBURATORUL *Literar*

REVISTA-SAPTAMANALA

SUMARUL No. 22

<i>E. Lovinescu</i>	Critica și Literatura (IV)
<i>I. Valerian</i>	Vin caravanele...
<i>Vladimir Streinu</i>	Pe sufletul meu
<i>Gh. Brăescu</i>	Toasturi cazone
<i>Camil Baltazar</i>	Convalescență
<i>Sanda Movilă</i>	Colanul de apă
<i>F. Aderca</i>	Spiritul latin sau d. N. Iorga se răzbină.

<i>Ion Călugăru</i>	Intre copii
<i>B. Fundoianu</i>	Deia Nică a lui Ștefan Ia Mallarmé

Cronica Artistică: *Victor Ion Popa*. — Cronica Dramatică:
F. Aderca. — Insemnări Literare.

22

SBURĂTORUL LITERAR

Revistă Literară, Artistică și Culturală

Prețul unui număr

LEI 2.-

Abonamente: pentru un an Lei 100.-

1/2 . . . 60.-

Abonamente se primesc la :

Administrația Revistei „Sburătorul Literar“

BUCUREȘTI

STRADA SMÂRDAN, 4

și la librăria „Mercur“, București, Calea Victoriei, 27

De asemenea se pot face abonamente prin corespondență,
trimițându-se costul respectiv prin mandat poștal,
la Administrația Revistei.

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa
d-lui E. Lovinescu, Strada Câmpineanu, 40.

A APARUT No. 2

din

MAGAZINUL LITERAR

CITIȚI-MĂ

CU URMĂTORUL SUMAR:

Școala Regilor	de JULES LEMĂITRE
Pe Povârniș	• ION SLAVICI
Jucării	• ION PILAT
Crăciunul Sf-tului copil Feodor	• G. GALACTION
Noapte	• CLAUDIA MILIAN
Biserica Sfinților fără de nume	• VICTOR EFTIMIU
Mincuna	• ALFRED MOȘOIU
Moartea Salomeei	• GUILLAUME APOLLINAIRE
Steluța	• F. ADERCA
Mănunea Sf-tului Anton	• MAURICE MAETERLINCK
Coperta	• A. BRĂTĂȘANU
Vignete	• TEODORESCU SION

PREȚUL 10 LEI

SBURĂTORUL LITERAR

REVISTA LITERARA, ARTISTICA ȘI CULTURALA

DIRECTOR: E. LOVINESCU

CRITICA ȘI LITERATURA

IV

22

Indrumarea lirismului spre intelectualizare și spre expresia simbolică ar fi o evoluție firească. Situația momentană a poeziei române n'o confirmă însă într'o măsură satisfăcătoare. În loc de a evolua în acest sens, lirismul a deviat spre o formă mult mai evidentă și mai caracteristică; în loc de a se intelectualiza, emoția se reduce în genere la senzația elementară. Prin raportare la romantism sau la simbolism, fenomenul poate fi privit, negreșit, ca o insuficiență lirică. În lipsa termenului de comparație cu arta viitorului, preferăm totuși să-i analizăm caracterele fără a trage concluzii definitive. Cu o perspectivă ce nu ne aparține încă, criza de acum s'ar putea răstălmăci cândva ca o fructuoasă epocă de tranziție spre o artă nouă.

Ne-am oprit altădată asupra poeziei d-lui Lucian Blaga, reducând-o în elementele ei: ca fond, senzația; ca tehnică, comparația și deci imaginea.

Sensualismul, sau mai bine zis sensorialismul, este unul din caracterele cele mai evidente ale poeziei moderne de pe toate latitudinile pământului, activată, mai ales, de influența extrem orientală. Înainte de a se transforma în sentiment și emoție, senzația se satisface singură printr'o expresie directă și rapidă, care exclude orice organizare și complexitate. Omul trăește numai prin simțuri, într'un fel de excitare ce nu duce la emoție și la reflexiune. Dacă intelectualizarea este o sterilizare a lirismului pur prin depășire sau deviere, sensualismul reprezintă mai de grabă un stadiu anticipat și deci rudimentar; nu e o

nții anemiate prin preponderența intelectului

ci o formă primitivă ieșită din contactul bucuros al simțurilor proaspete cu natura. Poezia senzației nu e nouă; o semnalăm numai prin insistența și, cu deosebire, prin realizarea ei. Senzația nu e redată direct ci printr'o comparație; sufletescul își găsește o expresie în lumea fenomenală; imaginea îl încadrează într'o ramă de aur. Sub acest raport, d. Lucian Blaga este poate cel mai original creator de imagini, pe care l'a cunoscut literatura română până acum: imagini neașteptate și profund poetice. Pentru a reda impresia liniștei, el cel dintâiu a auzit șgomotul razelor de lună bătând în geamuri (*Liniște*), pentru a reda fragilitatea sufletului în anumite momente, îl ferește ca pe o frunză și de contactul luminii spre a nu-l disloca (*Amurg de toamnă*); stând sub un gorun, el cel dintâi a auzit cum i se revarsă liniștea din sicriul cioplit obscur în copac (*Gorunul*). Imaginea nu e unul din elementele poeziei d-lui Lucian Blaga, ci pare poezia lui însăși. Nu este totuși unica rațiune de a fi. Imaginile poetului au în genere caracterul funcțional; cu toată materialitatea lor poartă în ele și imaterialul; sunt expresia concretă a unor stări sufletești de o valoare, ce e dreptul, mai mult cinestezică, dar incontestabilă. Din poezia d-lui Blaga reiese o bucurie de a trăi, un optimism, nu conceptual ci pur sensorial: senzația proaspătă întretine mulțumirea vieții. Găsim deci în poet și o unitate sufletească și o oarecare atitudine. Oricât de puțin organizată și de complexă i-ar fi poezia, nu-i putem deci tăgădui nici frumuseța imaginilor, nici existența unei echivalențe sufletești pentru cele mai multe din ele.

Influența d-lui Lucian Blaga asupra poeziei noastre moderne e considerabilă. A răzbit, firește, prin ceiace are mai aparent: imaginea. În imaginile d-lui Blaga se găsește însă reziduul sufletesc, din care s'a generat cochilia ca ceva organic. La poezii mai noi ele sunt căutate, în sine, ca obiecte rare și prețioase. Poezia recentă e caracterizată prin această întrecere de culegători de perle; mâini febrile le dibuesc în fundul oceanului spre a le înșira pe un fir iluzoriu. Numai prin artificio dau uneori impresia unei vage organizații poetice: la cel dintâiu examen, ele se risipesc însă difluente.

E. LOVINESCU.

VIN CARAVANELE...

Pe învelișul tropical
S'a domolit simunul ce-a suflat dogoritor,
Și 'n geana de nisip se văd albind ușor,
Mantalele trimișilor ce vin
Purtați de-un norocos destin...

Vin caravanele ce-au răscolit pământul,
Și-aduc un uriaș bazar de bogății
Cules din vechi și-îndepărtate 'mpărății...
Pe fondul cerului de sticlă mată
Se profilează'n șiruri trăgănite
Cămilele ce se înscriu la rând,
Ca niște hieroglife într'o carte
Inviorând în suflet speranțe de mult moarte...

Vin caravanele ce le-am crezut pierdute
In zarea țărilor necunoscute
Și-aduc poveri de fildeș și de aur...
Și cum alunecă alene,
Purtând tăcerea păturită pe surile spinări,
Par șiruri de corăbii ce se întorc din larg,
Greoaie, fără de catarg,
Alunecând ca într'un vis bizar
Spre-un port imaginar...

Se'ntorc caravanele nomade
In seara fumurie care cade
Pe fruntea crengilor de tamarin...
Și cum se mișcă colbăite de drum lung,
Parc-au pornit de secole și nu mai ajung...
In preajma lor șacalii dau târcoale
Și urlă în urechile văzduhului înalt,
Ce larg deschide porți de ferbințeală
Ca să întâmpine cu drag,
Cămilele ce picotesc de oboseală...

O!... Le cunosc de mult!...
Sunt caravanele ce le-am purtat sărace
Atâta timp în haosul din mine.

Din giulgiul de nisip le-am scos afară
 Și-acum, împovărate de minuni,
 Le văd cum se întorc în lume iară...

Ești, prieteni, din chiliile de lut
 În calea caravanelor ce vin,
 Să vă împart cămilele pe rând...
 Deși adânc mă mistue un gând,
 Că le veți răvăși fără de rost
 Nepricepând câte comori au fost...

Veniți, cât noaptea nu se lasă,
 Că mâine alții vor veni la rând,
 Despovărând cu-aceiași nepăsare
 Spinarea caravanelor hoinăre...

Din șirul caravanelor ce curg,
 Eu voi opri pe cea din urmă din cămile,
 Și 'ntr'un amurg,
 Sub coviltirul cerului brumat,
 Făcând-o să'ngenunche la picioare,
 Mă voi sui pe dânsa ușurat,
 Și mă voi pierde'n taina necunoscutelor hotare...

I. VALERIAN.

PE SUFLETUL MEU

*Pe sufletul meu fără nici un gând, Niciun amurg de-acum ori răsărit
 Intinsă pustă arsă de dogoare, Letargicu-mi urât uu-l va trezi ;
 În mers greoiu simt zilele trecând Mă prăbușesc adânc — și nesimțit
 Ca niște lungi și aspre târătoare. Mă descompun cu flecare zi.*

*Urātu-așterne șesuri zi cu zi... Pe valea oboseli 'n care sânt
 Aceleași zări opace și murdare Nevot mărunte doar mă rod arare
 Au fost cum sunt și cum sunt iar Ca vlermil un cadavru peste care
 /vor fi: Și-a tras mormântul pleoapa-l de
 Flința-mi de nimic nu mai tresare. pământ.*

VLADIMIR STREINU

COLANUL DE APA

...Noapte liniștită.

*Imensă și încremenită doarme marea —
E atât de netedă și clară,
Ca un capac de sticlă,
Prin care luna luminează
Până 'n adâncul ei profund
Pădurea de mărgean, —
Popor de brațe ce se 'ntind.*

*Albă, vaporeasă,
Cu mers ușor de'nchipuire,
Femeia goală și frumoasă
Păstrând o taină în privire,
Se frânge 'n două către mare,
Iși moaie leneș mâna 'ntrânsa,
Iar mării parcă îi e frică...
Iși umple pumnii mici cu apă
Ce fuge vie iar în mare,
Și iar se-apeacă și-o adună
Și fuge iar, și jocul pare
Un cântec viu, alcătuit
Din sunete de apă care
Lovesc peste un capac de sticlă
Când cad mereu, adânc în mare.*

* * * * *

*Ar vrea să-și facă un colan
Din boabele de apă verde;
Ar vrea să-și facă un colan
Dar apa alunecă, se pierde...
Ar vrea să-și facă un colan
Din boabele de apă verde...
Și 'n fiecare noapte vine
Și noaptea în zadar și-o pierde.*

*Le simte reci, tremurătoare,
Și vii în haina lor de apă,
Alunecând înșelătoare,
Pe degetele ei ușoare*

*Le simte vii, tremurătoare...
 Și în lumina tristă a luxii
 Par șiruri de mărgăritare,
 Și șiruri lungi de chilimbare
 Ce printre degete ușoare,
 Râzând ciudat și viu și trist,
 Se duc în sunete bizare
 Alunecând înșelătoare...*

SANDA MOVILĂ.

SPIRITUL LATIN

SAU

D. N. IORGA SE RĂZBUNĂ

Nu avem prea multă încredere în circumferințele critice care vor să cuprindă toate formele, mai mult sau mai puțin simetrice, ale spiritelor creatoare. Cuadratura cercului este și mai puțin de rezolvat în domeniul creațiunii artistice... Premii nu voim să punem, (precum există pentru geometrie) pentrucă ar însemna să ne luăm la întrecere cu absurdul și întodeauna am surăs cu o răutate vinovată, de câteori am găsit în istoria spiritului critic problema rezolvată a spiritului latin, a spiritului semit, a spiritului gotic etc. Problema se naște sub o mulțime de forme, și dacă am avea răgazul, pe care ni-l fură atâtea alte pasiuni, ne-am înveseli să arătăm într'o carte care e partea calului și care e partea măgarului în atâți cătări docti, nechezători pe la noi și pe aiurea. Teoriei mediului, i-a urmat teoria naționalității — de aci până la teoria antropofagă a rasei e numai un pas și literatura română se va mândri cu d. H. Santelevici, care poate explica pe Eminescu după forma piciorului și pe Sadoveanu după molarul...

Am cerut noi înșine, adesea, înșelați de aparențe, critica mare de idei — când toate idelle se topesc la primul cuvânt inspirat al omului care poate să nu îl învățat la nici o școală. Nu voim să negăm valoarea, mai mult decât tipografică, a atâtor tomuri, în care se crează și se explică specii, familii, neamuri de artiști — după o anumită sensibilitate comună, când pe mine mă doare și mă încântă sensibilitatea lui, atât cât e numai a lui...

Iată de ce pe lângă surșul, pe care a știut să ni-l procure d. Iorga, reprezentând un act fără spirit asupra celui mai spiritual autor tragic, trăind în cea mai spirituală epocă tragică, a trebuit să simțim gâdilțura idell „geniului latin“ în cuvântarea comemorativă a marelui orator.

Geniul latin — și intru cât e vorba de artă, era mai bine să

se zică geniul greco-latin — va fi existând. Nu-l putem nega intrucât i se recunosc „semnalmentele”: că e un ideal al unei anumite psihologii care a corespuns unei anumite economii politice — și istoria n'a fost niciodată pură în năzuințele ei — de ce am zice, nu?...

Însuși d. Iorga a spus — după reprezentarea actului său „*Molière se răzbind*” — că spiritul latin se recunoaște după acea măsură în concepție, acea simetrie în execuție, acel firesc care îngăduie artistului să scoată efecte mari cu mijloace mici. E aproape adevărat. Cam așa ne închipuim în deobște că trebuie să fie spiritul latin... Că o seamă de genii latine nu corespund acestei formule, că însuși Dante e un spirit esențialmente gotic — orice ar spune d. Densusianu care are, într'adevăr, o construcție sufletească greco-latină — ce are aface! În definitiv idealul e ideal tomai ca să nu fie și nu poate fi și nu nu poate fi niciodată realitate.

Ne gândim însă cu spaimă, ce soartă va fi pedepsit pe d. Iorga cu menirea de a lămurii — și celace este într'adevăr nefiresc, adică anti-latin! — să preamărească și să volască să impue un spirit care îi e cu desăvârșire străin, precum e străin (ca să vorbim comun, adică în spirit latin) focul de apă! Toată acea lume greco-latină, și ne gândim numai la quintesența civilizației ei, a avut într'adevăr un echilibru în frumos și în manifestare, pe care d. Iorga nu numai că — spre gloria individualității sale! — nu l'a avut, dar — după toate manifestările sale — nu l'a înțeles nici măcar acolo unde intrucâtva a existat. Și apoi această simetrie care a încântat din totdeauna simțul estetic, a avut un viciu cultural funest: în chip logic era și trebuia să fie mărginită. Partenonul închide zarea lumii vechi, — și e poate singura desăvârșire cu putință. A fost nevoie de toată barbaria evreo-arabă, de toată iavazia germană, ca printre colonadele în ruine să apară alt cer, cu lumina unei noi civilizații. Cețurile nordului au și azi perspective de geniu, zarea greco-latină și-a închis cercul perfect..

D. Iorga însă este, pe lângă lipsa de măsură în toate, un deschizător de orizonturi, un navigator în mări furtunoase, cu zări de brumă și de flacări — e adevărat n'a descoperit încă nici o Americă estetică sau morală, dar e din prețioasa familie a navigatorilor genovezi!...

Spiritul greco-latin e după unii în decadentă. Nu voim să susținem acest lucru, pentru că, fiind orlată — ba de două ori, înfăptuit într-o întreagă civilizație, el poate trăi cu intensitate încă de vre-o câteva ori, în vreunul sau câțiva dintre noi. Fenomenul rămâne totdeauna interesant. Celace e sigur, e că un asemenea om ar fi străin cu totul în aceste Americi-Unite, care sunt azi cele cinci continente.

În ce ne privește pe noi, nu vedem în juru-ne prea multe spirite greco-latine. Poate pe d. O. Densusianu, cu o răceală mar-moreană, poate pe d. E. Lovinescu, cu o eleganță de imperiu în decadentă.

Să fi simțit și d. Iorga această insuficiență greco-latină,

într'o vreme când atâtea energii vor să fie scuturate de un ideal fie și „perdut în noaptea unei lumi ce nu mai este...?”

Și de ce, de ce oare a fost dat ca tocmai d. Iorga să recheme și încă elogios, acest spirit care și-a avut lumea lui, atât de străină, atât de streină de marele nostru bărbat politic?

Nu voim să jignim pe d. Iorga, deși e mult mai irascibil decât un veritabil roman. Ne vine în minte o fabulă modernă a unui autor neamț. E vorba și de un măgar — un animal dela care și subsemnatul și d. Iorga ar avea de învidiat puterea de suferință și toleranță.

Dar iată acea fabulă:

Un leu trăgea să moară. Regele animalelor simțea că ultimile-i puteri l'au părăsit, și că cel mai netrebnic animal, ar putea acum să-și răsbune lipsa de orgoliu și prestanță. Și pradă acestor gânduri negre, își așteapta soarta. Tocmai trecea un măgar, care, văzându-l, zise cu voce proprie:

— Aha! Iată regale animalelor nu mai are nici o putere! Ași putea să mă răzbun, să-l trag o copită. Dar nu o voi face. Se va zice că e copita măgarului... Îi voi pedepsi altfel: la moartea lui am să țin un discurs, — în care am să-l laud!...

F. ADERCA.

INTRE COPII

Trântit sub câținiș, Buimaș își întinse lenevos trupul gol și alb, privi în zare, unde colnicele rotunjite opriau lumina toloacelor. Orbit de ninsoarea luminoasei zile de August surăse bun și viclean: se simțea bine...

Un trosnet de pas îl făcu să se strângă rușinos într'un ascunziș, căci era gol precum fugise, ca măsă să nu-l vâre în covată, să-l spele cu suvâr și alte buruiene lecuitoare de bube.

Se înalță apoi într'un cot și pentru că nu fusese nimeni, privi oarecum mânios în ograda zugravului. Erau în mahala câteva case gospodărești pe care nu le suferea, numai pentru că erau totdeauna sătule.

„Trebue să fie undeva o livadă, unde Dumnezeu varsă bănet și chiamă câte o mahala, ca fiecare gospodar să-și apuce și să-și ducă acasă după vrere și putere. Cei leneși, sătui și veseli, umplu buzunări, sâhuri, saci cu galbeni; cei trudiți, flămânzi și amărăți ajung totdeauna, după ce grămezile de galbeni s'au golit...

— „N'ai văzut, își zise sie-și, colo peste pârâu în livedea

TEATRUL NAȚIONAL

RUY-BLAS, 5 acte de Victor Hugo

Am așteptat reprezentarea unei piese de cea mai pură esență romantică, pentru a ne hrăni, în sfârșit, inima cu singura substanță oare o fortifică și o consolează.

Cu emoțiuni am revăzut deci minunata mașină romantică a lui Victor Hugo.

N'am mai avut însă naivitatea necesară ca s'o gustăm pe de-antregul. Cineva parcă ne tot trăgea de mânecă și ne sufla la ureche reflexiuni sarcastice.

Probabil că romantismul este în viața spiritului ceva asemănător cu acele maladii complexe, pe care le tratezi parțial, — și alții foarte târziu legătura între ele. Ai bubulițe pe frunte, pe urmă oarecari aciditate a stomacului. Dacă nu te tunzi în fiecare vară și nu schimbi loțiunile de păr, nu isbutești să scapi de mătreață. Pe urmă, deodată, te dor toate incheeturile și îți se prescrie băi de pucioasă. Firește, între timp te-ai vindecat de bubulițe și... și-a căzut părul!...

E celace am băgat de seamă la Ruy-Blas — pletele romantice sunt foarte avariate...

Probabil pentru că s'a făcut mai apoi prea mare uz de ele — până 'n vremea noastră. Victorien Sardou a mers, cu aceleași mijloace, până la senzaționalul popular.

Nu trebuie să uităm însă extraordinarul talent de dramaturg al lui Victor Hugo — atunci, când toate sforile trebuiau inventate.

Traducerea lui Olănescu-Ascanio a pus la grea încercare pe actori — iar spectatorii au prins unele talmăcoiri de versuri atât de puternice, încât cu riscul de a fi acuzat de plagiere, un viitor traducător va trebui, fără niciun scrupul, să le copieze de-adreptul.

Cel mai viu dintre actori a fost Veteranul: d. Nottara în rolul lui don Salust.

Regina — doamna Lili Popovici-Dominic — deși a avut în glas toate moliciunile, l-a lipsit lungoarea cuoeritoare și grandilocventă și — de ce n'am spune-o? — ochii mari albaștri, absolut necesari. Apoi (cu toată absurditatea pretenției noastre) am fi voit s'o vedem fără acele atât de necesare costume care din nenorocire, o copleșiseră!...

Teatrul — plfn.

Publicul a fost todeauna romantic!...

Curiozități literare. — Pe piața nobilă a Teatrului Național, reze-mați de un felinar decorativ, doi tipi populari cu șapcă, într'o evidență bună dispoziție de spirit, țin un dialog viu, colorat și animat de gesturi frățești. Unul din ei, se distinge prin vervă. Subiectul — atât cât pot prinde din sborul unei treceri repezi, — e prostia celui de al doilea :

„Nu ești tu prost, mă...? Nu ești tu o mare vită...? Nu ești, Nică mă dragă, o hahaleră prima...? „Totul cu un ton afectuos, cu o veselie sgomotoasă, cu un entuziasm contagios și punctat la intervale scurte, apoi acoperit chiar, subit abundența savuroasă a unor formule sacramentale de înjurături.

Ultimul argument, care aleargă după mine, țășnește de sub această luxoasă cataractă, concludent și interesant. „Știi tu de ceva pe lume ? „Nu ești tu prost, mă Nică... *Nici n'ai văzut pe Hamlet!*“

Iată! — Geniul Shakespearian, care nu disprețuia expresia puternică și colorată, poate fi măgulit; numai puțin nivelatorii culturii dramatice a poporului român. Ca să nu fi văzut pe Hamlet trebuie să fiil un laureat al prostiei.

Firea mea cercetătoare, odată salvată din zona explozibilă a verbului expresiv, se întreabă:

Nu despre „A fi sau a nu fi? nci asupra cauzelor succesului Hamletian; se întreabă: cărei calități *etnice* se dăorește această necesitate verbală, această savoare specifică coloraturii noastre lingvistice și care nu se reduce la o pătură socială, ci formează o tre-

buintă — aș zice sufletească — mai mult sau mai puțin stăvilită în zăgazuri artificiale, dar totdeauna sincer conținute în vocabularul spontan al unui adevărat român. Spre deosebire de alte nații sau cu accentuată superioritate — și de formă și de fond! Această literatură primitivă a graiului nostru realistic, impulsiv, e o caracterizare viguroasă.

Dacă e un brevet de ignoranță a nu li văzut pe *Hamlet*, apoi, cu pas mai mic, *Nora* lui Ibsen pornește la noi pe drumul popularității. Dece? Cred că nu pentru motivul că amândouă au ca titlu, nume simpatice de botex; probabil pentru cauze mai grave și mai puțin simple, de care nu mă voi preocupa.

Vă voi împărtăși curiozitatea mea asupra unui personaj secundar din această lucrare așa de pasionantă.

Vă amintiți că trece peacolo o femeie urâtă și rău îmbrăcată, antipatică și foarte nesăbuită în tot. Cu atât mai remarcabil cu cât artista care o reprezintă e simpatică și foarte inteligentă. Așa dar suntem siguri că vina e a lui Ibsen. Această femeie e o buhă care aduce cu ea odată, într'un cămin fericit, răul augur, deochiul și blestemul.

Cu toate că nu are nici un amestec cu conflictul fundamental, cu criza în care se sbate *Nora*, această femeie înestă determină cu un gest simplu și odios senzaționala izbucnire și chiar sguduitoarea soluție.

Sosită dedeaparte, neînsemnată vizitatoare răspunde prieteniei și binefacerei cu cea mai infamă răs-

plătire: calm, rece și hotărât, dărâma Casa de Păpușă.

Căutând să-și alcătuiască pentru ea însăși un cămin în orice condițiuni, pentru a se simți folositoare vieții și a trăi în sensul vieții, cu o cugetată și crudă voință, asvârle înafară de căminul ideal, pe biata pasăre cu viers dulce pe Nora, — din care face o victimă dureroasă și o evadată.

Dece! Cine e monstrul ăsta? și ce cantă acolo? Orice cuvinte ale ei sună aspru și hain. Arată virtuți amarnice, mai ursuze ca greșelile Dece a deschis ușa la ceasul rău și a sunat ora nenorocirei?

Așa decolorată cum pare, nu știu de ce femeia asta mă preocupă, mă obsedează. Nu mă pot desprinde de vraja rea care emană din ea! Ce urmărește? — Ceva răufăcător și de spaimă: Adevărul!

Înțeleg! E pasărea buhă care cu ciocul sparge ochii frumozii ai Norei ca să — vadă. Ca să trăiască în cunoașterea reală a uriciunii și să rupă vâlul iluziei. Ca să știe și să sufere. Ea a știut și a suferit și acum în cuibul de hoț vrea să trăiască în deșertăciunea bucuriilor și la lumina josiicilor omeștil.

De Nora nu are milă. Asta îi e căderea. E trimisă cu apostolatul ăsta sumbru: a înlătura orice fericire clădită pe iluzie. Oamenii sunt urâți și în urăciunea lor trebuie să și trăiască. Ce urată femeie aspră și nelnduplecată! E Ibsen însuși care pecetluiește societatea cu această sancțiune.

Iată două probleme sociale și literare: importanța verbului plastic românesc din punct de vedere etnic, și pesimismo universal al lui Ibsen semnificat într'un personaj teatral de ordin secundar.

P.

Genius loci. — D. Ion Sân-Giorgiu a debutat în revista *Flacăra* prin constatarea dezorientării literaturii române din insuficiența criticii. Cititorii cunosc emoționea cu care ne-am dat la o parte pentru a aștepta îndrumările fostului nostru colaborator.

Așteptarea n'a fost lungă. Fără alte inutile considerații generale de principii, d. Sân-Giorgiu a trecut re-

pede la fapte. Sosit de câteva luni din străinătate, încercarea îi putea fi dezastroasă. În apus se deprind obiceiuri rele: urbanitatea de ton care nu exclude fermitatea de convingeri, simțul nuanței, ironia, sentimentul relativității și, mai ales, disocierea talentului și, în speță, incompetenții critice de violență verbală. Era deci de temut ca nu cumva tânărul nostru critic să-și fi pierdut însușirile autoctone în contact cu atmosfera efeminată a universităților occidentale. Teamă zadarnică.

Prin recentul său articol asupra literaturii sau mai bine zis asupra persoanei d-nei Hortensia Papadat-Bengescu, d. I. S.-G. ne-a dovedit că n'a înstrăinat nimic din avutul nostru național. Noi, din colțul nostru, i-am citit articolul cu interes. Judecând pe alții, criticii se definesc de obicei pe danșii; valoarea scrisului lor nu iese din caracterul lui obiectiv ci din autoportretura, pe care și-o fac involuntar. Interesul articolului d-lui I. Sân-Giorgiu nu se deduce deci prin raportare la obiect (literatura d-nei H. P.-B. depășindu-l cu mult) ci prin raportare la autor. Print' un singur articol d. I. S.-G. și-a delimitat în chip definitiv fizionomia morală, capacitatea estetică, talentul literar și atitudinea în viață. Protestând pe drept cuvânt împotriva prejudecății de a nu se lovi femeia nici cu o floare, d. Sân-Giorgiu îi aruncă în cap și ghlveciul. Meritul lui e cu atât mai mare, cu cât a știut rezista ispitei buneicuvinți, decare literatura noastră nu are nicio nevoie. Scuturându-se numai, a aruncat la pământ învelșul unei civilizații inutile, ca, print' un gest superb, să ne arate geniul autocton, conservat pur de orice contaminare.

S.

Virgiliu Ștef. Serdaru. *Apocalipsul — roman* — edit. Viața Românească. — A apus parcă vremea detectivilor și pungașilor geniali! Războiul, printre multe altele, a adus și această schimbare. Nici măcar școlarii nu mai citesc aventurile lui Scherlok Holmes, Arsène Lupin sau Joseph Rouletabille. Pare-se că gustul lor s'a rafinat. Ro-

manul lui Claude Farrère a făcut școală. Cititorul vrea acum un decor exotic — multă geografie — și considerațiuni de ordin istoric-fantazist.

Marele Loti a anticipat asupra gustului de-acuma și în romanele sale: *Les désenchantées*, *M-me Chrysanthème*, etc. ne-a descris jînuri feerice. Printre imitatorii săi mai târziu, a fost și Claude Farrère, care a scris câteva pagini mărețe despre Constantinopol în „*L'Homme qui assassina*”.

Acum, când decadența romanului polițist e evidentă, Farrère a scris „*Les condamnés à mort*” și Benoit „*L'Atlantide*”.

Atras de succesul acestui din urmă roman, dl Serdaru dă la iveală „*Apocalipsul*” — roman — în genul celor scrise de Pierre Benoit. În primul rând, inevitabilul manuscris pe care îl traduce unui european, preotul Gothama Gut; apoi, citații și fapte istorice, pe care le-ai fi putut găsi în orice manual școlar. E o întrebare dacă „*Apo-*

calipsul” e un roman? Nu-i putem da nici măcar titlul de nuvelă. Fără acțiune propriu zisă, lipsit de orice sâmbure lăuntric, acest volum — în care autorul vrea să facă analiză psihologică, — e presărat cu un șir de cugetări, luate probabil dintr'un sistem filosofic sui generis al d-lui Serdaru. Cităm:

„Și după cum o plantă moare din lipsă de aer, tot astfel acea lume trebuise să plară, căci era lipsită de puterea regeneratoare: dragostea”.

sau:

„Singurătatea e domeniul bună-tății și a tinereții...”

„Singurătatea e domeniul veseliei pure și nesfârșite (!)”

„Și nimeni nu poate fi fericit decât în singurătate...”

Pe scoarța cărții ni se anunță că „*Apocalipsul*” va apare în curând în franțuzește în editura Michel Albin din Paris.

Pierre Benoit face școală...

A. B.

A APĂRUT DE

E. LOVINESCU

CRITICE VOL. VI

Alexandru Macedonski, Hortensia Papadat-Bengescu,

Gala Galaction, Oct. Goga, N. Iorga, D. D. Pa-

trașcanu, N. Gane, Gh. Lazăr, D. Anghel, C. Stere,

Figurine literare, Anticipații literare, etc.

Ed. „Ancora” Alcalaș & Calafateanu

PREȚUL LEI 15.—

EDITURA „ANÇORA” ALCALAY & CALAFATEANU
[BUCUREȘTI — No. 4, STRADA SMÂRDAN No. 4

CARȚI FOLOSITOARE ::
:: pentru COPII ȘI TINERIME

BASME DE CRACIUN

ȘI

POVESTEA MINUNATA

DE

VICTOR EFTIMIU

2 volume de câte 160 pagini, ediții de lux
cu ilustrațiuni în text și planșe colorate . Lei 25.—

Băiatul pierdut	Lei 6.—
Făt-frumos din lacrimi	„ 6.—
Tinerete fără bătrânețe	„ 6.—
Pădurea ursitoarelor	„ 6.—
Katalina	„ 6.—
Șarpele fermecat	„ 6.—
Minunea Sfântului Ilie	„ 6.—
Pățania Călugărului Gherasim	„ 6.—
Alina-Linda	„ 6.—
Trei îngeri	„ 6.—

BIBLIOTECA ROZA

Nenorocirile Sofiei de Contesa de Ségur ediție ilustrată . Lei 16.—
După ploae, vreme bună idem . . 25.—

BIBLIOTECA UNIVERSALA

Grădina Raiului de Andersen, ... Lei 5.—
„ „ „ în legătură de lux „ 12.—

De vânzare la toate librăriile din capitală și provincie

CENTRALA „MISSIR”

SOCIETATE ANONIMĂ CAPITAL LEI 50.000.000

• 41, STRADA LIPSCANI, 41 •

Scurseale : BUCUREȘTI — Str. Lipscani, 22 și Calea Victoriei, 110

In țară : Ploești, Buzău, Galați, Brăila, Focșani, Constanța,
 Timișoara, Brașov, Cluj, Cernăuți, Chișinău, Oradea-Mare,
 Arad, Târgul-Mureș, Râmnicul-Sărat, Pitești, Craiova,
 Turnu-Severin, Târgoviște, Botășani.

Cel mai bine asortat cu ultimelor noutăți pentru sezon

Atelier de Croitorie de primul rang pentru Dama și Domni

♦♦♦ Prețuri mai eficiente ca oriunde ♦♦♦

S'a deschis Centrala

MARILOR MAGAZINE**La PALATUL NOUȚĂȚILOR**

STRADA PARIS, No. 10

Scurseala : Oradea-Mare, Lugoj

MATĂSURI : LENA-

JURI : PĂNZETURI

ARTICOLE de MARIA I

: GALANTERIE :

Mare Raion de

FURNITURI de MODE

INCĂLȚĂMINTE, etc.

Prețurile excepționale

: Gustați delicioasele :

produse ale

BONBONERIEI : :**: : RENAISSANCE**

cari se găsesc în detaliu la

COFETĂRIA RENAISSANCE

STRADA PARIS, 10

și la toate scursealele

MISSIR

DIN ȚARĂ

— En Gros la Fabrica —

STR. POPA-TATU, 45